

O delu Arhivskega društva Slovenije

Poročilo komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj za leto 2010

Komisija je na svoji prvi seji 28. julija 2010 sprejela besedilo javnega razpisa za zbiranje predlogov za podelitev Aškerčeve nagrade in Aškerčevega priznanja. Kot začetek razpisa je določila 11. avgust, za zaključek pa 10. september 2010. Na drugi seji, 14. septembra 2010, je komisija odprla pravočasno prispelo predloge.

Aškerčevo priznanje

Za Aškerčevo priznanje je prispelo pet predlogov za sedem kandidatov in kandidatov. Po pregledu vlog smo se člani komisije odločili, da predlagamo podelitev dveh Aškerčevih priznanj. Naš predlog je še istega dne soglasno potrdil tudi IO ADS.

Tako je na slavnostni podelitvi 20. oktobra 2010 v Veliki sejni dvorani ljubljanske mestne hiše Aškerčevo priznanje prejela Gordana Šovegeš Lipovšek za Vodnik po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu županije Zala v Zalaegerszegu. Vodnik je pripravljen na visoki strokovni ravni in je rezultat dolgoletnega intenzivnega evidentiranja arhivskega gradiva. Predstavlja nepogrešljiv pripomoček za vsakega raziskovalca, ki se ukvarja z zgodovino Prekmurja. Ta njen trud je komisija prepoznala kot odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju izdelave arhivističnih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva v zadnjih dveh letih.

Gordana Šovegeš si je z uspešno končanim študijem na Pedagoški fakulteti v Mariboru v letu 2000 prislužila naziv profesorica zgodovine in geografije. V Pokrajinskem arhivu Maribor je zaposlena od leta 2001. Kot arhivistka opravlja dela in naloge vodje enote za Prekmurje. Že njena aktivna udeležba na tradicionalnem Mednarodnem arhivskem raziskovalnem taboru, ki ga sicer že od leta 1991 organizirata Pokrajinski arhiv Maribor in Arhiv županije Zala v madžarskih naseljih na slovenski in slovenskih naseljih na madžarski strani meje, je neprecenljiva. Leta 2001 je po nekaj desetletnem premoru prav Gordana Šovegeš Lipovšek začela intenzivno evidentirati arhivsko gradivo v Arhivu županije Zala, ki se nanaša na območje današnje države Slovenije. Rezultate svojega dela je strnila v Vodniku po arhivskem gradivu o Prekmurju v Arhivu županije Zala v Zalaegerszegu. Njeno delo za slovenskega raziskovalca pomeni nepo-

grešljiv pripomoček, saj brez preučevanja ohranjenih virov v omenjenem vodniku nikakor ni mogoče pisati zgodovine Prekmurja do leta 1919. Pa tudi sicer je vodnik izdelan na ravni najvišjih strokovnih mednarodnih standardov, po drugi strani pa posega v zgodovino dvojezičnega področja, ki je še posebej občutljivo.

Aškerčevo priznanje za leto 2010 sta prejela tudi dr. Miha Preinfalk in dr. Matjaž Bizjak za znanstvenokritično objavo listin v dveh knjigah z naslovom Turjaška knjiga listin I, II. Delo sta opravila več kot odlično in s tem strokovni in drugi javnosti na novo odkrila za slovensko srednjeveško zgodovino morda najpomembnejši zasebni listinski fond (705 objavljenih listin iz obdobja 1218–1499). Komisija se je strinjala, da njuno delo pomeni odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike k objavljanju arhivskega gradiva ter popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti v zadnjih dveh letih oziroma po zadnji podelitvi.

Doc. dr. Miha Preinfalk je kot višji znanstveni sodelavec zaposlen na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU. Doktoriral je leta 2004 z disertacijo o genealoški in socialni podobi rodbine Auersperg, ki je potem izšla v knjižni obliki v slovenskem jeziku (2005) in nemškem prevodu (2006). Za monografijo je leta 2008 prejel srebrni znak ZRC. Ukvarja se predvsem z raziskovanjem genealoške in socialne podobe srednjeveškega in novoveškega plemstva v širšem slovenskem prostoru ter s pomožnimi zgodovinskimi vedami (heraldika, diplomatika).

Dr. Matjaž Bizjak je prav tako kot višji znanstveni sodelavec zaposlen na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU. Doktoriral je leta 2002. Poglavitni področji njegovega raziskovanja sta slovenska srednjeveška, predvsem gospodarska zgodovina in edicije zgodovinskih virov. Za znanstveno monografijo *Ratio facta est: gospodarska struktura in poslovanje srednjeveških gospodstev na Slovenskem* (2003) je prejel nagrado Zveze zgodovinskih društev Slovenije KLIO.

Miha Preinfalk in Matjaž Bizjak sta v zadnjih dveh letih izdala dve vrhunski monografiji z znanstvenokritično objavo listin ene najpomembnejših plemiških rodbin slovenskega prostora:

- TURJAŠKA KNJIGA LISTIN I. Listine zasebnih arhivov kranjske grofovske in knežje linije Turjaških (Auerspergov) 1 (1218–1400).

- TURJAŠKA KNJIGA LISTIN II. Dokumenti 15. stoletja.

Dr. Miha Preinfalk, Gordana Šovegš Lipovšek in dr. Matjaž Bizjak (v prvi vrsti)

Gre za knjigi, ki imata skupaj 1112 strani. Objava listin, ki upošteva vse sodobne standarde za objavljanje listinskega arhivskega gradiva, tako omogoča ponoven začetek raziskovanja srednjega veka na Slovenskem in tudi širše. Pri obeh knjigah je treba poudariti vsaj tri razsežnosti, ki pričajo o pomembnosti izdaje: prvič, da so listine objavljene v celoti, drugič, da so poleg listin objavljene tudi odlične reprodukcije pečatov, in to bo gotovo odprlo nove dimenzije raziskovanja tudi na področju medievistične heraldike, sfragistike in genealogije, ter tretjič, da so poleg listin iz »izgubljenega« turjaškega arhiva objavljene tudi tam manjkajoče listine. Poskus rekonstrukcije nekdanjega skupnega turjaškega – Auerspergovega rodbinskega arhiva daje delu dodatno vrednost, hkrati pa kaže na zagnanost obeh avtorjev.

Če lahko ponovno odkritje turjaškega grofovskega arhiva pripišemo tudi sreči, pa je bila znanstvenokritična edicija listinskega gradiva »rekonstruiranega« turjaškega rodbinskega arhiva dolgotrajen in zahteven proces, ki je vključeval evidentiranje in reproduciranje listin ter diplomatično valorizacijo, transkripcijo, identifikacijo oseb in toponimov, pripravo za tisk in še marsikaj.

Aškerčeva nagrada

Za Aškerčevo nagrado je prispelo pet predlogov za pet kandidatov in kandidatov. Po pregledu vlog je komisija soglasno predlagala, IO ADS pa tudi soglasno potrdil, da Aškerčevo nagrado za leto 2010 prejme prof. dr. France Martin Dolinar za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju zbiranja, varovanja in ohranjanja arhivske dediščine,

posredovanja le-te javnosti, strokovnega izobraževanja ter večletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije.

Prof. dr. France Martin Dolinar

Prof. dr. France M. Dolinar je bil leta 1977 promoviran za doktorja cerkvene zgodovine na Gregorijani v Rimu in ob tej priložnosti prejel bronasto medaljo. Na ustrezni šoli pri Vatikanskem arhivu je leta 1976 diplomiral iz arhivistike ter 1977 iz paleografije in diplomatike. Med letoma 1973 in 1977 je opravljal funkcijo vicerektorja nemškega študijskega zavoda Teutonicum v Rimu.

Po vrnitvi iz Rima je bil vodja Nadškofijskega arhiva v Ljubljani (1977–1987) in prvi predstojnik na novo ustanovljenega Inštituta za zgodovino Cerkve (prav tako 1977–1987). Zasnoval in urejal je zbirko *Acta Ecclesiastica Sloveniae* (1979–1989). Leta 1986 je bil habilitiran za docenta cerkvene zgodovine na Teološki fakulteti v Ljubljani. Od 1987 do 2003 je bil zaposlen v Arhivu Republike Slovenije, od 1993 kot svetovalec vlade za starejše gradivo in koordinacijo evidentiranja arhivskega gradiva v tujih arhivih, pomembnega za slovensko zgodovino. V okviru tega programa je vodil evidentiranje v Centralnem državnem arhivu in v Arhivu zunanjega ministrstva v Rimu ter Vatikanskem tajnem arhivu. Pri Arhivskem društvu Slovenije je urejal zbirko *Viri* (med letoma 1990 in 2010). Bil je član slovensko-italijanske (1993–2000) in slovensko-avstrijske zgodovinsko kulturne komisije (2001–2004), pri Ministrstvu za kulturo je član komisije za podeljevanje naziva svetnik s področja varstva kulturne dediščine in član izpitne komisije za strokovne izpite s področja arhivistike. Od 1999 do 2003 je bil nacionalni koordinator za področje zgodovinopisja. Leta 1994 je bil na Filozofski fakulteti izvoljen v naziv izrednega profesorja in 21. decembra 1999 za rednega profesorja za občo zgodovino novega veka. Od 1994 do 2001 je na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani in v letnem semestru 2007 na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Mariboru predaval zgodovino Evrope od 16. do 18. stoletja, na Oddelku za bibliotekarstvo pa razvoj bibliotekarstva in uvod v znanstveno delo (1994–2006). Pripravil je več odmevnih arhivskih razstav, mednarodnih edicij arhivskih virov in znanstvenih simpozijev. Je član več strokovnih in znanstvenih združenj doma in v tujini. 1. januarja 2004 se je upokojil.

Prof. dr. France Martin Dolinar je vodil najpomembnejše projekte v okviru izdajanja arhivskih virov, pripravil odmevne in obsežne arhivske razstave ter bil imenovan v več strokovnih arhivskih in drugih komisij na najvišjih ravneh. Že dolga leta zelo uspešno vodi Nadškofijski arhiv v Ljubljani. Njegova bibliografija obsega 724 enot, od teh jih je veliko povezanih prav z ohranjanjem arhivske dediščine ter posredovanjem le-te širši javnosti. Ima tudi velike zasluge za dolgoletno uspešno izhajanje zbirke Arhivskega društva Slovenije »Viri«.

Sicer pa je sama slavnostna podelitev, ki je že tradicionalno potekala v Veliki sejni dvorani mestne hiše v Ljubljani, vključevala pomembno sporočilo. Začela se je z uvodnim pozdravom in nagovorom predsednice ADS Katje Zupanič, prijaznimi pozdravnimi besedami gostitelja, ljubljanskega župana Zorana Jankoviča, ter se nadaljevala z nastopom slavnostne govornice, ministrice za kulturo v vladi RS Majde Širca. Ministrica je še enkrat več javno izpostavila pomembnost arhivske dejavnosti za slovensko družbo nasploh ter ji nedvoumno izrazila svojo podporo. Seveda pa so v središču pozornosti bili že omenjeni nagrajenka in nagrajenci, ki ob prejemanju priznanj in nagrade niso mogli skriti svoje ganjenosti.

Za odlično razpoloženje je poskrbel tudi trio Srednje glasbene šole Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana, za visoko stopnjo odmevnosti dogodka v širši javnosti pa številni predstavniki sedme sile. Program slovesnosti je suvereno in nadvse prijetno povezovala Mojca Krajnc, ki je seveda izpostavila tudi »našega« Antona Aškercera, ki je svoj čas zapisal:

»Tak si vlak ti – življenje!

Kak hitro se vozimo z njim!«

Pri svojem delu se je naš vzornik zagotovo zavedal bežnosti človeškega življenja in pomembnosti doživljanja tega v vsakem podarjenem trenutku, hkrati pa tudi zapisovanja in ohranjanja dogodkov za prihodnost. Vse to je počel tako v poeziji kot v službi v mestnem arhivu. Seveda pa je vsak trenutek dobro ujeti in prepričan sem, da smo si ga, tega, posebnega, navzoči arhivski »sotrudniki« v nabito polni Veliki dvorani ljubljanske mestne hiše zapomnili na poseben način in tudi tako vsi skupaj z visokimi gosti dali posebno priznanje naši, arhivski stroki. O tem so pričali zadovoljni in z nasmeškom opremljeni obrazi ob koncu slavnostne prireditve, ko smo se preselili še v sosednje prostore in pod pokroviteljstvom Mestne občine Ljubljana nadaljevali nadvse prijetno druženje.

Bojan Cvetlar, predsednik komisije

8. evropska konferenca o digitalnem arhiviranju, Ženeva 28.–30. april 2010

Že več kot polno desetletje 21. stoletja digitalizacija ni več novost, ampak le nujen pripomoček pri vsakodnevem delu, zato so bila pričakovanja v iskanju odgovorov na številna odprta vprašanja o digitalizaciji na konferenci velika. Na 8. evropski konferenci so se arhivisti zbrali v osrčju Evrope, v Švici, v njenem najbolj svetovljanskem delu, v Ženevi. Tukaj